

Висновки. Отже, кооперація і агропромислова інтеграція стали головним чинником підвищення ефективності агропромислового виробництва провідних країн. Результати проведеного дослідження доводять, що вітчизняний шлях суспільних перетворень може містити окремі позитивні складові зарубіжного досвіду. Сучасний етап розвитку аграрної сфери країн Америки та Західної Європи характеризується значним поглибленням інтеграційних процесів на регіональному, державному та міждержавному рівні.

Очевидно, що вихід вітчизняного аграрного сектору економіки на більш високий рівень передбачає широке використання ефективних моделей кооперації та інтеграції сільськогосподарських товаровиробників і агросервісних підприємств кооперативного типу. Доказом цієї думки є низька фінансова результативність сільськогосподарських підприємств, які не пов'язані кооперативними та інтеграційними відносинами із переробними та торговельно-збутовими підприємствами, що не спроможні ефективно продавати власну вироблену продукцію й вимушені утримувати численну кількість посередників. Проте, використання позитивного зарубіжного досвіду розвитку інтеграційних процесів не повинно відбуватись у вигляді його копіювання, а можливе лише за умови адаптації певних елементів зарубіжних моделей інтеграційних зв'язків до сучасних вітчизняних умов.

Література:

1. Нікітченко С. О. Концентрація та поглиблення інтеграційних процесів в АПК / С. О. Нікітченко // Економіка АПК. – 2011. – № 1. – С. 77-83.
2. Бутко М. П. Агропромислова інтеграція як шлях активізації аграрного виробництва / М. П. Бутко, В. С. Родін // Агросвіт. – 2010. – № 3. – С. 10-13.
4. Малік М. Ю. Проблемні питання розвитку кооперації та інтеграційних відносин АПК / М.Й. Малік, Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2010. – №3. – С. 3.
5. Даниленко В. І. Напрямки інтеграції України в міжнародний обмін робочою силою / В. І. Даниленко, В. Д. Хурдей // Вісник ХНТУСГ. – Х.: ХНТУСГ. – 2009. – С. 128-134.

УДК 631.81.658

РОЗВИТОК ІНТЕГРОВАНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР У СИСТЕМІ АГРОХІМІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ АПК

Чепець О.Г., ст. викладач

Дніпропетровський державний аграрний університет

Обґрунтовано напрями реформування системи агрохімічного обслуговування на регіональному рівні.

Substantiated the direction of reforming the system of agrochemical services at the regional level

Постановка проблеми. Проблема агрохімічного обслуговування сільськогосподарства є важливою в сучасних умовах господарювання. Підприємства агрохімічного обслуговування відчують великі труднощі зі збутом своїх послуг, забезпеченням виробництва мінеральними добривами та засобами захисту рослин. Разом з цим агрохімічне обслуговування виконува-

забезпечити весь обсяг робіт пов'язаних з агрохімічним обслуговуванням певного регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні, склалася така ситуація, що сільськогосподарські підприємства мають самотійно виконувати весь комплекс робіт самотійно. Це є не зовсім ефективний шлях розвитку підприємства, адже турбота про майбутній урожай цілком і повністю залежить від зусиль лише самого фермера. Сільськогосподарські підприємства мають віднайти засоби не лише для придбання добрив, але й для купівлі техніки для їх внесення. Невеликі фермерські господарства обмінюються технікою, у випадку її відсутності чи нестачі. Тому кооперування та інтегрування є нарізною необхідністю.

На регіональному рівні найбільш ефективною є інтеграція в межах району, яка може функціонувати у формі агропромислової торгівельно-виробничої корпорації, куди входитимуть служби агрохімічного забезпечення та обслуговування. При цьому доцільно особливу увагу приділити створенню спеціалізованих служб маркетингу, для визначення попиту на хімічну продукцію та вивчення кон'юнктури ринку. Організація маркетингу дозволить забезпечити фермера всією необхідною інформацією по застосуванню добрив і пестицидів, новітніх технологіях вирощування культур.

В рішенні даної проблеми позитивним є використання досвіду роботи іноземних агрохімічних підприємств. Так, найбільш розгалуженою є сфера реалізації мінеральних добрив і пестицидів у США, де в кожній агрокліматичній зоні є кооператив чи компанія, що реалізує засоби хімізації серед дилерів та безпосередньо фермерів.

На першому етапі організації агрохімічного обслуговування у США головна роль належала хімічним компаніям. З їх допомогою була створена мережа дилерських підприємств, що реалізують добрива, пестициди, машини та обладнання для транспортування, приготування, збереження та внесення хімічних засобів.

Відношення компаній-виробників з дилерами будуються на основі договорів. Дилери є юридично та економічно самотійними. Дилери прогнозують потребу як в засобах хімізації, так і в спецтехніці в зоні своєї діяльності на два-три роки, враховуючи накопичений досвід їх реалізації в визначеному регіоні, фінансовий стан ферм. Попередні заявки подаються дилерам завчасно.

В середині 60-х років, з розвитком вертикальної інтеграції в США, тільки 25% всіх добрив реалізувалось по традиційним (не інтегрованим) каналам, 75% - продавалось безпосередньо хімічними концернами, які мали в наявності систему складів для їх зберігання. Пов'язані з ними і повністю залежні від них підприємства агрохімічного забезпечення діяли виключно в місцях діяльності фермерських господарств [1].

В США, Франції, Німеччині, Фінляндії та інших країнах промислові хімічні компанії мають науково-дослідні центри з висококваліфікованими кадрами, лабораторіями, дослідними заводами, а також сільськогосподарсь-

ти силами самих сільськогосподарських товаровиробників економічно недоцільно і часто організаційно неможливо.

Становлення системи спеціалізованого агрохімічного обслуговування в нашій країні в 80-і роки ХХ століття стало закономірним результатом розвитку продуктивних сил суспільства. Однак, на етапі переходу до ринкових відносин, що відбуваються, зміни для підприємств агрохімічного сервісу виявилися найбільш згубними. Змінилася структура агрохімічних робіт, знизилася ефективність використання складського господарства, машин та обладнання, знизилася рентабельність виробництва. Спеціалізовані агрохімічні підприємства були змушені скорочувати обсяги виробництва, проводити його диверсифікацію, а в ряді випадків, припинити існування. Між тим необхідність їхнього повноцінного функціонування підтверджується не тільки вітчизняним, а й закордонним досвідом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні, гостро стоїть питання про роль виробничо-технічного обслуговування сільського господарства, у тому числі агрохімічного. Цими питаннями досить докладно займалися вітчизняні вчені такі як Н.І. Баранов, П.М. Барановський, С.Г. Корчинська, О.А. Корчинська, С.Г. Криштаб, П.О. Мосіюк, М.М. Овчаренко, І.А. Хомчак та інші. Проте багатогранність проблеми ставить перед наукою нові задачі, що потребують вирішення. Насамперед це стосується реформування існуючих та створення нових організаційних структур хімічного обслуговування, впровадження в їх діяльність ринкових механізмів, застосування екологічнобезпечного використання засобів хімізації.

Постановка завдання. Підвищення родючості ґрунту було і залишається найважливішим завданням і обов'язком кожного сільськогосподарського підприємства. Рациональне застосування добрив та інших засобів хімізації в більшій мірі залежить від організації комплексного агрохімічного обслуговування сільського господарства. До завдань такого обслуговування входять: матеріально-технічне забезпечення засобами хімізації сільського господарства, визначення потреби господарств в техніці, добривах і засобах захисту рослин, безпосереднє виконання комплексу виробничих робіт щодо раціонального використання мінеральних і органічних добрив, хімічних меліорантів і засобів захисту рослин.

У ситуації, яка склалася сьогодні підприємства агрохімічного обслуговування слід розглядати як найважливіший інструмент компенсації дефіциту техніко-технологічного потенціалу сільськогосподарського виробництва. Особливого значення набуває необхідність створення та розвитку таких структур агрохімічного сервісу, які могли б гарантувати не тільки збільшення обсягів постачання засобів хімізації, а й ефективне та безпечне їх застосування. Високоєфективне сільськогосподарське виробництво можливе лише за умови якнайповнішого врахування специфічних особливостей його ведення в конкретних умовах.

Завдання полягає у необхідності створення на базі існуючих підприємств «Сільгоспхімія» мережі регіональних агрохімічних центрів покликаних

кими полігонами де проводяться випробування нових видів добрив і хімікатів.

Особливе місце в забезпеченні фермерів мінеральними добривами посідають фермерські кооперативи. Так, через кооперативи надходять засоби хімізації фермерам Німеччини і США – 70%, Франції – біля 50%, в Скандинавських країнах від 40 до 70% від всієї кількості засобів, що використовуються у сільському господарстві.

В США діє система кооперативів, що включає місцеві (кооператив фермерів), регіональні (асоціації кооперативів) і національні кооперативи.

Фермерські кооперативи активно конкурують з місцевими дилерами завдяки додатковим послугам, такими як: надання короткострокових кредитів на пільгових умовах з погашенням у грошовому чи в натуральному виразі; проведення агрохімічних робіт; надання складських приміщень для збереження продукції та інші.

Отже, в агрохімічному обслуговуванні країн з розвинутою економікою створені і діють вертикальні і горизонтальні зв'язки, створені корпоративні об'єднання виробників хімічної продукції з організаціями по наданню послуг сільським товаровиробникам. В свою чергу, фермерські господарства організовують кооперативи по придбанню великих партій засобів хімізації і організовують їх використання в процесі виробництва продукції.

Значне місце в системі обслуговування сільського господарства відводиться організації консультацій для сільськогосподарських товаровиробників по застосуванню засобів хімізації, що значно підвищує ефективність їх застосування, сприяє збільшенню виробництва продукції та підвищенню родючості ґрунту.

Узагальнення зарубіжного досвіду дозволяє відмітити, що агрохімічне обслуговування включає цілий спектр послуг для сільськогосподарських підприємств не обмежуючись лише забезпеченням засобам хімізації. Системи обслуговування формуються в основному в місцях виробництва сільськогосподарської продукції. На вищих рівнях управління сільським господарством визначаються стратегічні цілі і завдання розвитку аграрного сектора економіки, на місцях створюється система надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам.

Кооперація є невід'ємною частиною функціонування АПК. Спільна діяльність людей та їх взаємний обмін діяльністю і здібностями в процесі праці є необхідними умовами суспільного виробництва матеріальних благ.

Процес усупільнення праці, її поділ і кооперування, індустріалізація сільського господарства неминуче формують економічну, технологічну, організаційну та екологічну єдність взаємодіючих сільськогосподарських, промислових та інших підприємств і організацій.

Недооцінка ролі інфраструктури АПК, яка розвивалась і продовжує розвиватись за залишковим принципом, призводить до значних втрат сільськогосподарської продукції, погіршення її якості [2]. Недостатній розвиток підрозділів виробничої інфраструктури АПК, які знаходяться на стику основних

його сфер, призводить до послаблення і навіть порушення господарських зв'язків, розбалансованості функціонування всього АПК.

Районні агрохімічні формування не мають належного впливу на ринку засобів хімізації, займаються переважно не притаманною їм діяльністю. Основною причиною цього є нестача достатньої кількості обігових коштів.

Переважає більшість районних агрохімічних структур з підприємств сфери обслуговування перетворилась на сільгоспвиробників. Вони є платниками фіксованого сільськогосподарського податку. Частка виручки від наданих транспортних послуг, послуг по збиранню врожаю та інші не перевищує 20-30%. Сільськогосподарські площі агрохімічних формувань повинні слугувати прикладом ведення інтенсивного землеробства, площадками для випробування новітніх препаратів та технологій по комплексному підвищенню родючості ґрунтів.

У сформованій на сьогодні ситуації на підприємствах агрохімічного обслуговування, об'єктивною необхідністю стала їх інтеграція з сільгоспвиробниками. Цей процес може здійснюватися шляхом створення вертикально інтегрованих формувань, таких як споживчі кооперативи по агрохімічному обслуговуванню сільського господарства. Організаційно-економічний механізм взаємовідносин при такій формі інтеграції повинен забезпечувати адаптування до сучасної ситуації господарських зв'язків підприємств з агрохімічного обслуговування з сільгоспвиробниками: стійке положення, конкурентоспроможність інтегрованих формувань та їх учасників на ринку; зацікавленість учасників інтегрованих формувань у високих кінцевих результатах спільної діяльності; виконання ними взятих договірних зобов'язань; цілеспрямована взаємодія інтегрованих формувань з органами державної влади на всіх рівнях.

У сформованих економічних умовах в АПК України необхідно віддавати перевагу формуванню підприємств кооперативного типу, бо вони більшою мірою орієнтовані на захист економічних інтересів сільгоспвиробників.

Визначальним фактором створення регіональних агрохімічних центрів є участь у цьому процесі банківських установ, оскільки на сьогодні основною проблемою сільськогосподарських виробників є нестача власних обігових коштів. Одним з джерел залучених фінансових ресурсів також можуть бути кошти страхових компаній.

Проблему технічного забезпечення регіональних агрохімічних центрів можливо вирішити за співпраці з лізинговими компаніями. А саме, НАК «Укргролізинг» поставляє в лізинг техніку вітчизняного та спільного виробництва: трактори, обприскувачі, ґрунтообробна техніка та інше [3].

Доцільно є створення інтегрованих структур різних форм власності та господарювання із залученням до їх складу формування системи «Сільгоспхімія». Пропонується створити на рівні області агропромисловий концерн, куди входитимуть також обласні та районні агрохімічні формування. Тобто, потрібно намагатися створити за допомогою інтеграції таку структуру агробізнесу, включаючи інфраструктуру, яка б забезпечувала замкнутий цикл сільськогосподарського виробництва.

На перших етапах реформування аграрної інфраструктури в Україні раціонально зберегти вже існуючу систему підприємств з агрохімічного обслуговування та інших постачальницько-торговельних організацій.

Висновки. На рівні області необхідно створити таку ринкову інфраструктуру в системі АПК, яка б забезпечувала надання послуг товаровиробникам на конкурентній основі. Це, насамперед, забезпечення їх товарно-матеріальними ресурсами: добривами, паливом, технікою, організація послуг по внесенню хімікатів, обслуговування та ремонт техніки тощо. Таким чином, можливе створення нових альтернативних інтегрованих організаційних структур на рівні районів і областей для підвищення ефективності роботи агропромислового комплексу в цілому. При цьому, розгалужена система регіональних агрохімічних центрів повинна забезпечувати виконання чотирьох основних функцій: обслуговуючої, торгівельної, інформаційної та консультативної.

Література:

1. Мерзликин А.С., Новиков Ю.И. Формы предприятий агрохимического сервиса и их развитие в процессе реформирования сельского хозяйства /А.С. Мерзликин, Ю.И. Новиков //Агрохимический вестник. – 1999. – №1. – С. 16-19.
2. Виробнича інфраструктура АПК України: стан та перспективи розвитку /Л.Г.Чернюк, Л.С.Антонієва, І.М.Щедрова, М.П.Нікітюк/. – Київ, 2000. – 85 с.
3. Економічний довідник аграрника. /В.І. Лробот, Г.І. Зуб, М.П. Кононенко та ін. / [За ред.Ю.І.Лузана, П.Т.Саблука]. – К.: Преса України, 2003. – 800 с.

УДК 005.591.43

DEVELOPMENT OF OUTSOURCING SERVICES IN POLAND

Slawomir Jarka, PhD Eng

Warsaw University of Life Sciences, Faculty of Economic Sciences

The main aim of the paper is to present directions of development of outsourcing services in Poland on the background of opportunities and threats in the region. The Polish market of outsourcing is significantly different from the world one, especially American or Western European. It is oriented mainly on services supporting key processes. Centres of business services in Poland offer a wide range of services. The largest number of centres contracted processes is connected with accountancy and finance (71 centres), customer service (52), financial services, and human resources.

Головною метою статті є представлення напрямків розвитку аутсорсингу в Польщі на фоні тих можливостей і загроз, що є має країна. Польський ринок аутсорсингу значно відрізняється від світового, особливо американського, чи Західноєвропейського. Він зорієнтований насамперед на надання допоміжних послуг в ключових процесах. Польща вміло використовує для розвитку аутсорсингу, природні переваги, такі як географічне положення, розмір ринку, особливо продовольчого ринку, дуже важливого в контексті B2B відносин. Бізнес-центри у Польщі пропонують широкий спектр своїх послуг. Найчастіше центри надають послуги у веденні процесів з бухгалтерського обліку і фінансів (71), в обслуговуванні клієнтів (52), в фінансових питаннях та в управлінні персоналом.